

Vivian Šefrna: Tematizování žen ve vybraných lživých ságách

Bakalářská práce, FHS UK 2018

Posudek vedoucího práce

Předkládaná bakalářská práce zkoumá podrobně devět staroseverských lživých ság z hlediska toho, jak jsou v nich tematizovány ženy. Po stručném uvedení do kontextu doby seznamuje autorka čtenáře se specifičností daného žánru, na základě sekundární literatury stanovuje, jakým způsobem a na jaké otázky se zaměří, a uvádí stručné shrnutí děje, které je nutné pro pochopení dalších rozborů. Hlavní částí práce je detailní popis situací, v nichž ve zvolených ságách ženy vystupují. Ve čtvrté kapitole autorka výsledky analyzuje a ukazuje vztahy mezi jednotlivými typy situací, které i graficky znázorňuje. V závěru práce pak odpovídá na položené otázky.

Vivian Šefrna si pro svou práci zvolila dosud nezpracované téma. Role žen byla dosud zkoumána v různých ságových žánrech, ale přímo v lživých ságách pouze okrajově v knize Jóhanny K. Fridriksdóttir. Tento žánr jakožto zábavná středověká literatura ležel dlouho mimo centrum zájmu seriózních badatelů a teprve v posledních desetiletích začíná být postupně překládán a analyzován z různých úhlů pohledu. Lživé ságy (neboli domácí rytířské ságy, *Märchensagas*) jsou v současnosti chápány jako specifický druh brakové literatury, která může být pro studium středověkého světa přínosná.

Práce představuje literární analýzu devíti (tedy všech, co jsou do češtiny přeložené) lživých ság. S nimi Vivian Šefrna pracovala v českém překladu s občasným přihlédnutím k staroseverskému originálu. Je vidět, že primární literaturu přečetla velmi pozorně, neboť detailně a přesně rozebrala scény, kde se vyskytují ženy - ať už lidské, nebo nadpřirozené. Do své analýzy úspěšně zahrnuje i trollyně, obryně a další jinosvětské bytosti, neboť jejich literární zpracování chápe vždy ve vztahu k ženám lidským – ať už jako prostor pro zakázané fantazie v sexuální oblasti (s.68) či jako cíl zesměšňování (s.70) nebo symbol ošklivosti (s.76) apod.

Autorka pracovala s vybraným materiálem kreativně a roztřídila situace, v nichž jsou ženy tematizovány, do dvanácti vlastních kategorií. Jedna ženská bytost se přitom vždy vyskytuje v několika kategoriích v závislosti na situacích, v nichž se v sáze postupně objevuje (viz tabulka s. 63). Tyto kategorie jsou velmi různorodé, jsou zvoleny subjektivně a není zcela jasné jednotící hledisko, z něhož jsou vytvořeny, resp. se různá hlediska mísí. Je však vidět, že je za nimi náhled na prostor daného žánru, proto lze ocenit, že nejde o napasování nějakého síta na materiál, jemuž by bylo cizí, ale že třídění vyvstalo z příběhů samotných, jejichž studium do největších detailů je vidět v každé větě. Abstrakce z mnoha jednotlivin pak může být problémem, který však autorka do velké míry zvládla v závěrečné části práce. Vytvořené kategorie se ukázaly jako funkční a inspirativní pro uvažování o jednotlivých rolích žen i o typických souvislostech a přechodech mezi nimi.

Některé ze závěrů jsou zajímavé i pro další otázky staroseverského bádání. Například v oblasti hodnocení celého žánru lživých ság zpochybňuje nalezená logika zacházení s ženskými postavami v závislosti na jejich původu tezi o tom, že je tento žánr rezignací na hledání lidské podstaty a postrádá jakoukoli morálku (Starý, *Lživé ságy*, s. 329 - s. 333). Z analýzy jednotlivých typů a jejich sociální příslušnosti představa o jasné struktuře a řádu vyvstává. Zjištění v oblasti „nadpřirozených“ ženských bytostí (např. v jakých kategoriích se

vyskytují či to, že bytosti „děsivé“ přecházejí bez výjimky do kategorie „podrobené“) zas mohou být přínosem pro otázku role monstrozity, která je v současném bádání aktuální.

Také po formální stránce je práce zpracovaná pečlivě, překlepy se nevyskytují a chyby jen občas v interpunkci. Sekundární literatury prostudovala Vivian Šefrna dostatek a použila ji adekvátně pro formulaci vlastních otázek i jako východisko pro jejich zodpovězení. Na škodu práci jsou jen občasné výroky hodnotící děj z hlediska genderové teorie („fyzické, sexuální i citové násilí musí zůstat vždy odsouzeníhodné, a přehlížení tohoto faktu... v literárním žánru je nebezpečné“ – s. 87, „sexuální násilí na ženách a jeho jakákoli racionalizace... působí škody ve světě reálném“ – s.85), které do literární práce metodologicky nepatří. Je jich však minimum a nijak samotné výsledky neovlivňují.

Vivian Šefrna dokázala najít jasnou strukturu v rozsáhlém a na první čtení nejasném materiálu. Práce obsahuje mnoho nových postřehů a rozsahem stránkovým i šíří zpracování překračuje běžný rámec stanovený pro bakalářské práce. Navrhuji ji tudíž ohodnotit jakou **výbornou**.

Marie Novotná, 23.1. 2018